

Anonymizovaná verze

Překlad

C-172/21 – 1

Věc C-172/21

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

19. března 2021

Předkládající soud:

Landgericht Köln (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

15. března 2021

Žalobkyně a odvolatelka:

EF

Žalovaná a odpůrkyně v odvolacím řízení:

Deutsche Lufthansa AG

[omissis]

Landgericht Köln (Zemský soud v Kolíně nad Rýnem, Německo)

Usnesení

Ve věci

EF, [omissis] Berlín,

žalobkyně a odvolatelky,

[omissis]

proti

Deutsche Lufthansa AG, [omissis] Kolín nad Rýnem,

žalované a odpůrkyni v odvolacím řízení,

[omissis]

Řízení se přerušuje.

Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládají následující otázky týkající se výkladu unijního práva:

1. Jedná se v případě ceny pro korporátní zákazníky, která je zvýhodněná oproti běžné ceně (v projednávaném případě 152,00 eur místo 169,00 eur), zakládá se na rámcové dohodě uzavřené mezi leteckým dopravcem a jiným podnikem a za kterou si mohou letenku zarezervovat pouze zaměstnanci dotyčného podniku, a to pro služební cesty, o sníženou cenu ve smyslu čl. 3 odst. 3 první věty nařízení (ES) č. 261/2004, která není veřejnosti přímo nebo nepřímo dostupná?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku: [Je třeba mít za to, že] se v případě takové ceny pro korporátní zákazníky zároveň nejedná o program pro často cestující zákazníky nebo jiný obchodní program leteckého dopravce nebo provozovatele souborných služeb pro cesty, pobyty a zájezdy ve smyslu čl. 3 odst. 3 druhé věty nařízení (ES) č. 261/2004?

O d ů v o d n ě n í:

I.

1.

Žalobkyně po žalované, která provozuje podnik v oblasti letecké dopravy, požaduje náhradu ve výši 250,00 eur podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (dále jen „nařízení (ES) č. 261/2004“).

Tento požadavek se zakládá na následujících skutkových okolnostech:

Žalobkyně měla na 15. června 2019 potvrzenou rezervaci na let LH 191 z letiště Berlín-Tegel, provozovaný žalovanou, do Frankfurtu nad Mohanem s navazujícím letem EN 8858 z Frankfurtu nad Mohanem do Florencie. První let LH 191 měl odletět ve 14:45 hodin a přistát v 15:55 hodin. Odlet navazujícího letu EN 8858 byl naplánován na 16:50 hodin a přistání na 18:20 hodin. První let se však zpozdil a dosáhl místa svého určení teprve v 16:53 hodin. Žalobkyně proto zmeškala navazující let. Za pomoci náhradní přepravy, která jí byla nabídnuta, žalobkyně dosáhla svého místa určení ve 23:43 hodin.

Vzdálenost mezi letištěm Berlín-Tegel a Florencií činí méně než 1 500 km.

2

Lety byly zarezervovány prostřednictvím zaměstnavatelky žalobkyně, společnosti Borderstep Institut GmbH, za cenu pro korporátní zákazníky sjednanou mezi žalovanou a danou společností. V důsledku toho se cena letenky oproti běžné ceně snížila ze 169,00 eur na 152,00 eur. Letenky za takto sníženou cenu si mohou zarezervovat pouze zaměstnanci společnosti Borderstep Institut GmbH, a to pro služební cesty.

Žalobkyně se nejprve obrátila na společnost EUClaim Deutschland GmbH, která žalovanou jménem žalobkyně dopisem ze dne 8. srpna 2019 vyzvala k zaplacení náhrady ve výši 250,00 eur. Dopisem ze dne 9. září 2019 žalobkyně prostřednictvím svých právních zástupců žalovanou opětovně vyzvala k zaplacení. Žalovaná požadovanou částku nezaplatila.

2.

Amtsgericht (okresní soud, Německo) žalobu zamítl. Měl za to, že na základě čl. 3 odst. 3 první věty nařízení (ES) č. 261/2004 není dána působnost tohoto nařízení. V případě ceny rezervovaných letenek se jedná o sníženou cenu, která není přímo nebo nepřímo dostupná veřejnosti. Cena je dostupná veřejnosti, pokud rezervaci v zásadě může provést kdokoli. Je tomu tak i v případě, pokud za účelem využití dané ceny musí být splněny určité podmínky vážící se k vlastnostem osoby, která provádí rezervaci, jako například u cen letenek pro seniory a děti. Podmínkou pro uplatnění ceny pro korporátní zákazníky však není prokázání osobních vlastností, nýbrž dohoda zaměstnavatele s daným leteckým dopravcem obsahující individuálně sjednané podmínky uplatnění, jako jsou minimální obraty a vlastní tarifní podmínky. Tím je okruh osob, které mohou dané ceny využít, vymezen tak konkrétně, že daná cena již není přímo nebo nepřímo dostupná komukoli.

3.

Žalobkyně proti rozsudku Amtsgericht (okresní soud) podala odvolání, kterým se i nadále domáhá, aby její žalobě bylo vyhověno.

Žalobkyně zastává názor, že čl. 3 odst. 3 první věta nařízení (ES) č. 261/2004 se nevztahuje na ceny pro korporátní zákazníky a působnost nařízení je tedy dána. Dané ustanovení se podle ní vztahuje pouze na zvláštní ceny letenek pro (aktivní či bývalé) zaměstnance leteckých dopravců nebo cestovních kanceláří (tzv. „*industry discounts*“ nebo „*agent discounts*“). V takových případech není zájem provozujícího leteckého dopravce na provedení přepravy čistě ekonomický, proto tvůrce nařízení neměl v úmyslu zahrnout takové případy do oblasti působnosti nařízení. Snížené ceny pro korporátní zákazníky jsou ale velkým podnikům poskytovány proto, aby si tyto podniky u daného leteckého dopravce zarezervovaly co nejvíce letů. Podle žalobkyně neměl tvůrce nařízení v úmyslu cestujícím, kteří v případě takovéto ceny platí téměř plnou cenu a nemají jinou užší vazbu k provozujícímu leteckému dopravci, znemožnit uplatnění nároku na náhrady. To by odporovalo základní myšlence nařízení, která je vstřícná vůči

spotřebitelům. Cena za rezervované letenky je i veřejná. Za veřejnost se v tomto ohledu považují všechny osoby stojící vně podniku leteckého dopravce.

Nadto se – podle názoru žalobkyně – rovněž použije výjimka z výjimky uvedená v čl. 3 odst. 3 druhé větě nařízení (ES) č. 261/2004, jelikož ceny pro korporátní zákazníky je třeba považovat za věrnostní programy pro často cestující zákazníky. Na základě takovýchto rámcových smluv je podnik po dobu platnosti smlouvy jako zákazník přinejmenším fakticky připoután k danému leteckému dopravci.

Žalovaná navrhuje, aby odvolání bylo zamítnuto.

II.

Pro rozhodnutí o odvolání je nezbytné, aby Soudní dvůr Evropské unie vydal rozhodnutí o předběžné otázce a odpověděl tak na předložené předběžné otázky.

1.

Předložená otázka je pro rozhodnutí v dané věci zásadní. Pokud by se na ceny pro korporátní zákazníky vztahoval čl. 3 odst. 3 první věta nařízení (ES) č. 261/2004 a zároveň by tyto ceny nespádaly pod výjimku z výjimky uvedenou v čl. 3 odst. 3 druhé větě nařízení (ES) č. 261/2004, bylo by odvolání neúspěšné. Naproti tomu, pokud by tomu tak nebylo, bylo by odvolání úspěšné, jelikož žalobkyni by pak náležel nárok na požadovanou náhradu. Žalobkyně svého cílového místa určení dosáhla se zpožděním v délce 5 hodin a 23 minut. Žalovaná netvrdila, že nastaly mimořádné okolnosti ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 261/2004.

2.

Otázka, zda cena pro korporátní zákazníky takového druhu, který je předmětem sporu, představuje sníženou cenu ve smyslu čl. 3 odst. 3 první věty nařízení (ES) č. 261/2004, která není veřejnosti přímo nebo nepřímo dostupná, a zda se v případě takové ceny zároveň nejedná o program pro často cestující zákazníky nebo jiný obchodní program leteckého dopravce nebo provozovatele souborných služeb pro cesty, pobyty a zájezdy ve smyslu čl. 3 odst. 3 druhé věty nařízení (ES) č. 261/2004, je otázkou výkladu čl. 3 odst. 3 nařízení (ES) č. 261/2004, který je v případě pochybností vyhrazen Soudnímu dvoru Evropské unie.

3.

Podle názoru, který doposud zastával předkládající senát, se v případě snížené ceny pro korporátní zákazníky, která se zakládá na rámcové dohodě uzavřené mezi leteckým dopravcem a jiným podnikem a za kterou si letenky mohou rezervovat pouze zaměstnanci dotyčného podniku, a to výlučně za účelem služební cesty, jedná o sníženou cenu, která není veřejnosti přímo nebo nepřímo dostupná, ve smyslu čl. 3 odst. 3 první věty nařízení (ES) č. 261/2004 [rozsudek Landgericht Köln (Zemský soud v Kolíně nad Rýnem), dále jen „LG Köln“,

ze dne 17. března 2020, 11 S 33/19, juris; rozsudek LG Köln ze dne 17. listopadu 2020, 11 S 373/19, posledně uvedený rozsudek nebyl zveřejněn].

a)

Otázka, zda ceny pro korporátní zákazníky, které na základě smlouvy uzavřené s leteckým dopravcem platí pouze pro podniky, představují ceny, které nejsou veřejnosti přímo nebo nepřímo dostupné, je v judikatuře a odborné literatuře nanejvýš sporná.

V odborné literatuře v souladu s právním názorem žalobkyně převládá pojetí, že čl. 3 odst. 3 první věta druhá alternativa nařízení se vztahuje pouze na funkční slevy, které nelze získat na volném trhu a které jsou poskytovány zejména zaměstnancům leteckých dopravců nebo spolupracujících cestovních kanceláří, resp. agentur, jako jsou „*industry discount*“ (ID), „*agent discount*“ (AD) a ceny poskytované v rámci „*personal education program*“ (PEP) [omissis]. Za veřejnost lze považovat pouze všechny osoby vně podniku leteckého dopravce, nikoli ale zaměstnance leteckého dopravce nebo spolupracujících podniků v oblasti cestovního ruchu [omissis], přičemž postačuje, že je daná cena dostupná byť i jen částem veřejnosti, které mají individuální vlastnosti požadované od zákazníků – dětem, žákům, studentům, seniorům [omissis]. Takto vymezené části veřejnosti jsou přinejmenším nepřímo dostupné i ceny pro korporátní zákazníky [omissis]. Vyplývá to přinejmenším ze smyslu a účelu daného ustanovení, který vysvítá z výjimky z výjimky uvedené v čl. 3 odst. 3 druhé věty nařízení [omissis].

Judikatura je – pokud lze usoudit z toho, co bylo zveřejněno – nejednotná a neustálená. Například podle názoru [Amtsgericht] Hamburg (Okresní soud v Hamburku, Německo, dále jen „AG Hamburg“) není možnost použití daného nařízení na snížené ceny pro korporátní zákazníky vyloučena (rozhodnutí AG Hamburg ze dne 1. listopadu 2019, 23a C 83/19), zatímco některá oddělení [Amtsgericht] Köln (Okresní soud v Kolíně nad Rýnem, Německo, dále jen „AG Köln“) (rozsudek AG Köln ze dne 4. listopadu 2016, 136 C 155/15), [Amtsgericht] Bremen (Okresní soud v Brémách, Německo, dále jen „AG Bremen“) (rozsudek AG Bremen ze dne 16. ledna 2020, 16 C 313/19) a [Amtsgericht] Frankfurt am Main (Okresní soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo, dále jen „AG Frankfurt am Main“) (rozsudek AG Frankfurt am Main ze dne 4. dubna 2019, 32 C 1964/18) mají za to, že se dané nařízení na snížené ceny pro korporátní zákazníky nepoužije. [Landgericht] Frankfurt am Main (Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo, dále jen „LG Frankfurt“) rozhodl, že za přímo nebo nepřímo dostupnou veřejnosti nelze dokonce považovat ani slevu poskytnutou celé profesní skupině – novinářům (rozsudek LG Frankfurt ze dne 6. června 2014, 24 S207/134s, citováno dle Schmid, NJW 2015, s. 513, bod 5).

b)

Podle názoru předkládajícího senátu nelze cenu pro korporátní zákazníky takového druhu, který je předmětem sporu, považovat za „dostupnou veřejnosti“. Odchylně od názoru uváděného v odborné literatuře předkládající senát zejména nemůže nalézt oporu pro závěr, že se čl. 3 odst. 3 první věta druhá alternativa nařízení (ES) č. 261/2004 má vztahovat pouze na funkční slevy pro zaměstnance leteckých dopravců a podniků v oblasti cestovního ruchu. Je pravda, že funkční ceny letenek jsou zmíněny rovněž v pokynech Komise pro výklad nařízení [(ES) č. 261/2004]. Ohledně čl. 3 odst. 3 první věty se v nich uvádí: „*Do oblasti působnosti tohoto ustanovení spadají zvláštní ceny letenek, které letečtí dopravci nabízejí svým zaměstnancům.*“ (neoficiální překlad) Z toho ale – bez ohledu na skutečnost, že tyto pokyny nejsou závazné – nelze vyvodit, že do působnosti daného ustanovení spadají výlučně takové ceny letenek. Proti tomu hovoří již výjimka z výjimky uvedená v čl. 3 odst. 3 druhé větě nařízení (ES) č. 261/2004, podle které jsou z pravidla obsaženého v první větě vyňaty programy pro často cestující zákazníci. Pokud by se první věta *a priori* vztahovala pouze na ceny letenek pro vlastní nebo přidružené zaměstnance, byla by tato výjimka z výjimky naprosto zbytečná, neboť v případě těchto cen se beztak nejedná o programy pro často cestující zákazníci. Pokud tvůrce nařízení zamýšlel takovýto výklad daného ustanovení, mohl tedy druhou větu vypustit bez náhrady. Z okolnosti, že tak neučinil, podle názoru předkládajícího soudu nutně plyne, že se první věta nevztahuje pouze na funkční slevy pro vlastní zaměstnance a zaměstnance podniků v oblasti cestovního ruchu. Opačný názor zastávaný částí odborné literatury rovněž neobjasňuje, jak by takový výklad měl být uveden do souladu s druhou větou. Pouze jeden zdroj k této otázce uvádí, že se v případě druhé věty jedná o deklaratorní ustanovení, jelikož první věta se na programy pro často cestující zákazníci beztak nevztahuje – jedná se pouze o „servisní normu“ unijní legislativy [omissis]. S tím předkládající senát nemůže souhlasit. Podle názoru předkládajícího soudu se v tomto případě jedná o argumentaci kruhem.

Na druhou stranu se ale – aniž by o tom předkládající senát musel rozhodovat – nejeví jako nutné, aby cena byla bez jakéhokoli omezení dostupná veřejnosti jako celku. V tomto ohledu zřejmě pro naplnění znaku veřejnosti plně postačuje, pokud je cena dostupná určité části veřejnosti vymezené na základě objektivních osobních kritérií, jak je tomu například u cen letenek pro děti a seniory (stejně např. rovněž rozsudek AG Bremen ze dne 16. ledna 2020, 16 C 313/19). Pak ale vyvstává otázka, jaké povahy musí být kritéria pro vymezení dané skupiny, aby bylo v případě určité ceny ještě možno hovořit o ceně, která je dostupná části veřejnosti ve smyslu daného ustanovení. Podle názoru předkládajícího senátu lze mít za to, že o takovou část veřejnosti se jedná pouze v případě, pokud je daná skupina určena na základě objektivních osobních charakteristik, které jsou vlastní [jejím] členům, jako například věk nebo popř. i postavení žáka nebo studenta. V případě ceny pro korporátní zákazníky ale příslušnost k dané skupině nezakládá osobní charakteristika cestujícího, nýbrž smluvní vztah zaměstnavatele cestujícího a leteckého dopravce. Pro účely uplatnění snížené ceny tak nepostačuje pouze skutečnost, že cestující je zaměstnancem podniku určité velikosti. Naopak je nutné, aby tento podnik napřed uzavřel příslušnou rámcovou smlouvu. Poskytnutí

dané ceny je tedy vázáno na kritérium *inter partes*, které bylo stanoveno stranami rámcové smlouvy (rozsudek AG Bremen ze dne 16. ledna 2020, 16 C 313/19).

Ale i za předpokladu, že lze příslušnost ke skupině ve smyslu čl. 3 odst. 3 první věty nařízení (ES) č. 261/2004 opírat o skutečnost, že zákazník je zaměstnancem podniku, který s daným leteckým dopravcem uzavřel smlouvu, by v případě ceny, která je předmětem sporu, každopádně nebyla daná cena této „části veřejnosti“ – byť i jen nepřímo – volně dostupná. Ani zaměstnanci podniku, který v projednávané věci uzavřel rámcovou smlouvu o zvýhodněné ceně, totiž této ceny nemohou využívat svobodně. Cena, která je předmětem sporu, je naopak účelově vázána a platí pouze pro služební cesty konané v rámci pracovního poměru, nikoli ale pro soukromé cesty zaměstnanců. Přinejmenším v důsledku tohoto jasně definovaného účelového určení již dostupnost snížené ceny nezávisí pouze na osobních vlastnostech cestujícího a již se nejedná o veřejně dostupnou cenu (stejně rovněž rozsudek AG Köln ze dne 4. listopadu 2016, 136 C 155/15) [omissis]. V tom rovněž tkví podstatný rozdíl oproti jiným možným cenám letenek, které platí pro určitou část veřejnosti. Například snížené ceny letenek pro děti a seniory pro tyto osoby platí bez ohledu na účel cesty. Ani u cen letenek pro žáky a studenty zpravidla nelze přístup k nim podmiňovat tím, že je daný let uskutečňován kvůli škole nebo studiu.

4.

Podle názoru předkládajícího senátu cena takového druhu, který je předmětem sporu, nespadá ani do působnosti výjimky z výjimky uvedené v čl. 3 odst. 3 druhé větě nařízení (ES) č. 261/2004, podle které se nařízení bez ohledu na první větu vztahuje na cestující, kterým letecký dopravce nebo provozovatel souborných služeb pro cesty, pobyty a zájezdy vydal letenku na základě programu pro často cestující zákazníky nebo na základě jiných obchodních programů (rozsudek LG Köln ze dne 17. března 2020, 11 S 33/19, juris; rozsudek LG Köln ze dne 17. listopadu 2020, 11 S 373/19, nezveřejněný).

V judikatuře a odborné literatuře jsou každopádně do působnosti tohoto ustanovení do značné míry nesporně řazeny tak zvané programy pro často létající osoby, resp. věrnostní programy. V některých případech se však rovněž má za to, že i ceny pro korporátní zákazníky koneckonců slouží k udržení a získání zákazníků, a i v případě těchto cen se tedy uplatní výjimka z výjimky uvedené v druhé větě [omissis]. Podle názoru předkládajícího senátu ale nelze pojmy „[věrnostní] programy pro často cestující zákazníky“ a „jiné obchodní programy“ ve smyslu čl. 3 odst. druhé věty nařízení chápat tak široce. K udržení zákazníků totiž koneckonců slouží každá snížená cena. Pokud by se ale připustilo, že pouhé snížení již postačuje k tomu, aby se uplatnila výjimka z výjimky uvedená ve druhé větě, znovu by to vedlo k výsledku, který je již popsán výše: Do působnosti čl. 3 odst. 3 první věty druhé alternativy nařízení by nakonec nespádala vůbec žádná snížená cena, která je poskytována osobám vně podniku (posledně uvedené osoby nejsou zákazníky v pravém smyslu slova) a ustanovení druhé věty by bylo zcela nadbytečné. Ustanovení první věty by se pak vztahovalo pouze na funkční slevy.

Pokud by to ale tvůrce nařízení zamýšlel, bylo by pro něj snadné také to tak výslovně upravit v první větě a vypustit druhou větu, která by pak byla nadbytečná. Právě to ale neučinil. Nelze ani mít za to, že tvůrce nařízení hodlal teprve pomocí zdlouhavé okliky spočívající ve výjimce z výjimky uvedené v druhé větě stanovit, že z působnosti nařízení jsou vyňaty pouze funkční ceny. Z výše uvedených důvodů má předkládající senát za to, že se druhá věta nevztahuje na ceny pro korporátní zákazníky, nýbrž pouze na cestující, kteří využívají letenky, které jim byly vydány jako prémie v rámci programů pro často cestující zákazníky nebo jiných obchodních programů, zejména věrnostních programů (stejně rovněž rozsudek AG Köln ze dne 4. listopadu 2016, 136 C 155/15).

[*omissis*]

[Závěrečné ustanovení, podpisy]